

תשס"ב

שלום רב,

קובץ פעילויות לקראת יום זכויות האדם הבינלאומי

להלן קובץ הפעילויות לקראת **יום זכויות האדם**.

כאמור, הקובץ מיועד לבתיה"ס היסודיים ולחטיבות הביניים.

להלן רשימת הקרדיטים:

ריכוז וועדת ההיגוי ועריכה: זהבה שמש,
מנהלת המחלקה לחינוך לחיים בחברה,
באגף לחינוך יסודי

חברי וועדת ההיגוי וצוות הכתיבה:

בן ארי טובה - ממונה על יישום חוק זכויות התלמיד
גרינוולד טובה - נציגת המינהל לחינוך דתי
קרין תירוש - אחראית ארצית על הוראת התקשורת והקולנוע בחינוך היסודי
דליה גורן- אחראית הנושא המרכז
שבתאי רינה וורדה גיל - נציגות מינהל חברה ונוער
מדריכות המחלקה לחינוך וחברה: בלבין שושי, לוי נוגה, סגל טובה, סרי שלומית, צאירי
אורית, קבלר חיה, רביב נעמי, שחק איילת .

לקראת יום זכויות האדם הבינלאומי

למנהל/ת

יום זכויות האדם היום בו התקבלה באו"ם ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם חל השנה ב- 10 בדצמבר.

לאור המתרחש בחברה הישראלית ובקרב בני הנוער כאחד יש משנה חשיבות לעסוק בנושא ולהעלותו על סדר היום החינוכי. יום זכויות האדם מזמן עיסוק בנושא אך יחד עם זאת יש חשיבות לעסוק בו גם לאורך השנה בהיבט רב תחומי ובהקשר לאירועים שונים אקטואליים המתרחשים בחברה ובבית הספר וקשורים לנושא.

הפעם מצאנו לנכון להתייחס לנושא ולחלק את החומר הפדגוגי הנשלח אליכם לשני חלקים:

את החלק הראשון ייחדנו לעיסוק בנושא בחדר המורים, ראינו בכך חשיבות להכשרת הלבבות ולחיזוק מיומנויות המורים לעסוק בנושא רגיש ומורכב זה. מתוך ניסיון אנו יודעים כי הכנה והכשרה מקצועית של צוות מורים מביאה לפעילות ברוכה בכיתה.

על כן אנו סבורים כי יש מקום לערוך דיון בשיתוף כל הצוות החינוכי בביה"ס. במפגשים הללו ראוי לנהל שיח פתוח שיאפשר לחברים בצוות לברר את תפיסת עולמם בנושא, לברר עמדות ודעות, להעלות סוגיות ודילמות שמעסיקות אותם ולדון במשמעות המעשית של הדברים עבורם בהיבט האישי והחינוכי כאחד.

החלק השני כולל קובץ הצעות לפעילות בכיתה. וגם בהם תוכלו למצוא חומר הולם לעיסוק רחב בחדר המורים.

שני החלקים מבוססים על סרטים אשר הופקו על ידי תלמידים וקשורים לעולמם החברתי ולסוגיות המעסיקות אותם, סוגיות שהם בחרו לעבד לסרטים סביב נושא הכבוד וזכויות האדם.

לקובץ מצורפת קלטת "סינמה כבוד 2000" שהופקה בשנת תש"ס, במסגרת הנושא המרכזי "ערבות ומעורבות" בהנחייה חינוכית ומקצועית של עמותת "להב" לקידום הערכים בחברה, ומומנה על ידי קרן גולדמן, מכון ון-ליר בירושלים, המרכז לחינוך לסובלנות, הפיקוח על הוראת התקשורת והקולנוע והפיקוח על הנושא המרכזי.

קלטת "סינמה כבוד" שהופקה בשנת תשנ"ט, במסגרת הנושא המרכזי "הזכות לכבוד והחובה לכבוד" נשלחה אליכם בשנה שעברה בערכה "יום זכויות האדם / חומרי למידה בסביבות מגוונות" על ידי המזכירות הפדגוגית (הערכה כוללת חומרים נוספים העשויים לסייע בידכם כרקע וכחומר עזר להרחבת הנושא).

מתוך האוסף, שבשני הקלטות בחרנו ב- 3 סרטים המהווים את הבסיס לקובץ הפעילויות המוצעות לכם:

- "הפתק" מתוך "סינמה כבוד 1".
- "סודו של ניר" מתוך "סינמה כבוד 1".

- "אני אואב אותך" מתוך "סינימה כבוד 2".
אנו מאחלים לך דיון פורה ועבודה חינוכית מאתגרת בנושא.

בברכה ועדת ההיגוי

סינימה כבוד זכות הילדים להישמע ולהראות

אני רואה את תלמידינו כאנשים צעירים בעלי זכויות-אדם ואזרח - זכות ואחריות בחברה דמוקרטית.
חובה עלינו לראות את ביה"ס כבית חינוך: מקום שבו מטפחים את אישיות התלמידים מתוך זיקה למיטב שבתרבות, לייחודי שבאישיות, ולמהותי שבאזרחות הדמוקרטית. לשם כך ראוי להוביל את בית הספר לתרבות חיים שבה התלמידים מתנסים הלכה למעשה בדפוס החשיבה ובנוהגי החיים המבטאים ערכים חינוכיים אלו. התנסות בהפקת סרטים קצרים היא אחת הדרכים לפרסם ברבים את קריאת הילדים לשמירת זכויותיהם בביה"ס, בבית ובחברה.

"סינימה כבוד" נותנת לנו מבע אחר, שונה, מורחב, מתוך נבכי הנפש של תלמידינו, מסרים גלויים וסמויים אלינו אנשי החינוך, האמונים על עיצוב דור המנהיגים של מחר. ההתבוננות המושכלת בסרט קולנוע שילדים יצרו- זו צפייה, חשיבה יצירתית והתבוננות מכוונת להכיר בדעות ועמדות שלא נכתבו ולא נאמרו... ולא..!

לרוב הילדים חוששים להביע את האמת שלהם... מחשש תגובת ההורים והמורים, חוששים מהערה צינית או השפלה בפני חבריהם... וממי הם חוששים? מחבריהם ומאתנו המבוגרים הנותנים דוגמה אישית לצעירים. החשש הזה מבטא את שלילת חופש הביטוי שלהם, ואת הזכות לכבוד אנושי, כאדם אל אדם.

"חברות נמדדות במידה שבה הן מקפידות על ההגנה על זכויות האדם בתוכן. ההגנה על זכויות אלה נתפשת כחלק חשוב מאיכות החיים הערכיים של החברה" (פרופ' רות גביזון)

הפקת סרטים ע"י ילדים מאפשרת לילדים את הכלים היצירתיים להמחיש בשפות תקשורת שונות את התחושות, הפחדים והרגשות, את המצבים אליהם הם ניקלו בחייהם בביה"ס ומחוצה לו, הם ממחישים לצופים מסרים ערכיים בדבר זכויות אדם וזכויות התלמידים בפרט.

טיפול העשייה הקולנועית ע"י הפקוח יוצרת ערוצי תקשורת המאפשרים דרך אחרת להתמודדות, תוך הבנת המאפיינים למדיום זה, מה שיאפשר ליוצרים הצעירים להבין את המדיום הזה שהם צורכים מידי יום ואוהבים אותו.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

האנשים הצעירים הללו ידעו לעצב לנו מסרים על הפרות זכויות אדם המתרחשות במעגלי חייהם, על הורים מכים, מורה החושפת סוד בפרהסיה, ועל ניכור לילד האחר, וכאן לילד ליקוי הלמידה .
אנו ערים למסרים הקשים של הסרטים שהתלמידים בחרו למסור לחברת המבוגרים.

מתוך קבצי הסרטים ומתוך מחקרים עלה שילדים מבקשים:

כבדו אותנו
הקשיבו לנו
יידעו אותנו
הגנו עלינו
ערבו אותנו
אל תתיאשו מאיתנו
יש לנו גם את הזכות לשתוק
קחו אותנו ברצינות את זכויותינו ודעותינו
בתי"ס צריכים ללמד יותר אודות זכויותיהם של ילדים ודרכים איך להגן על עצמם.

חשוב לזכור, **כל אחד : מורה, הורה וילד אחראים לזכויות זולתם.**
חובה עלינו **לדאוג שתלמידים יחוו את ביה"ס כקהילה ביתית תומכת .**
לדעתי, חשוב מאד כיום להבין את החשיבות בהכרת זכויות הילד והטמעתם בתהליכי החינוך על מנת לפתח חברה דמוקרטית כתרבות חיים חברתית: כבוד האדם, שוויון, הגינות, פלורליזם, סובלנות ואזרחות פעילה, וליישם הלכה למעשה בכל התכנים המלווים את התלמידים במוסדות החינוך.

בברכה
טובה בן ארי
ממונה על יישום חוק זכויות התלמידים
tovab@education.gov.il

יחידה א' - כיוונים והצעות לפעילות בחדר מורים

הסרטים המופיעים בקלטות "סינמה כבוד" 1 ו- 2 הופקו ע"י תלמידי בתי ספר יסודיים, חט"ב וחט"ע ומעלים חוויות ובעיות עמם הם מתמודדים בחיי היום יום. סיפורים המתארים בעיות כמו אלימות במשפחה, גירושין, פגיעה בזכויותיהם ועוד. בסרטים בולטת זעקתם של הילדים על כך שהמבוגרים לא עוזרים להם לממש את זכויותיהם ולעיתים אף מפרים אותם.

בכוחם של הסרטים הללו לשמש פתיח לשיח מתמשך בין מורים לבין עצמם סביב מחוייבותם לשמור על זכויות הילדים כאזרחים צעירים, ובקשיים העולים במהלך יישומם. כמו כן יכולים הסרטים לעודד שיח בין ילדים למבוגרים, ובינם לבין עצמם בנושא זכויות האדם. שיח המאפשר לשתף ברגשות, נוגע בחוויות אישיות, מאפשר להשמיע דעות שונות, מבהיר את זכויותיהם כאזרחים צעירים, נותן לגיטימציה למגוון תחושות ודעות ומסייע לבחון את דרכי ההתמודדות עם קשיים אישיים, רגשיים וחברתיים תוך היכרות עם זכויות האדם והטמעת ערכי האדם באשר הוא אדם.

הסרטים הם בבחינת הזמנה להיכרות טובה יותר עם זכויות האדם והילד בפרט תוך לקיחת אחריות אישית וחברתית על המתרחש סביבנו, שמירה ופעולה מעשית לאור ערכי כבוד האדם והילד.

מתוך אוסף הסרטים הנמצאים בקלטות, בחרנו 3 סרטים אותם עיבדנו **מהיבט של זכויות האדם** ולהם צירפנו מקורות מידע שונים העוסקים בנושא. העיבודים מהווים יחידות שלמות שניתן להשתמש בהם כפי שהן, ובאותה עת יש לראות בהן הצעה מודולרית הניתנת לשימוש בהתאם לשיקול דעתו של המורה. אפשר ומומלץ להמשיך ולפתחן ביחד **בחדר המורים** כשיח עמיתים, ובכיתה בין מורים לתלמידים ובינם לבין עצמם, מומלצים בזה שלבים לעבודה עם הסרטים בחדר המורים ובכיתה:

שלב ראשון -

צפייה בסרט - כנקודת מוצא לשיח בערכי האדם ולמקומו של המבוגר בשמירה על זכויות אלו.

חשוב שהצוות החינוכי יצפה ביחד לפחות באחד הסרטים (רצוי לבחור סרט מתוך הסרטים המעובדים ביחידה ב').
צפייה ראשונה היא צפייה חווייתית, לכן חשוב שהצוות יצפה בסרט מתחילתו ועד סופו ללא מטלות צפייה.

לפני הצגת הסרט בפני התלמידים, מומלץ לצפות בו לפחות פעם נוספת, כדי להכיר היטב את המשמעויות השונות של הטקסט הקולנועי.

שלב שני -

1. הבעת רגשות: מה ראיתי? מה שמעתי? מה הרגשתי?

זהו שלב שבו אנו מאפשרים הבעת תחושות ורגשות העולות בעקבות הצפייה בסרט. אפשר למקד את השאלות סביב:

* התמונה המרגשת ביותר בסרט.

* הרגע העצוב / השמח / הכואב / וכו' ביותר בסרט.

שלב זה חשוב ביותר. יש לאפשר למשתתפים לבטא את רגשותיהם במלל, בצירוף, בפיסול, בכיור, בפנטומימה או בכל דרך אחרת.

2. הבעת רגשות סביב זכויות האדם

יש לאפשר הבעת תחושות, רגשות, דעות, סוגיות העולות אצל הצופים סביב נושא זכויות האדם ומקומו של המבוגר במימושן, בהתאם לסוגיות העולות בסרט.

להלן אוסף הצעות אפשריות לפעילות פותחת המאפשרת "איוורור רגשות":

"זה מזכיר לי"

הזמנת המשתתפים לשתף בזיכרונות, במחשבות, ברגשות שהסרט (התמונות, הקולות, הדמויות, התפאורה, התוכן...) עורר בהם.

"הדמות עמה אני מזדהה"

הזמנת המשתתפים לבחור דמות מסויימת, או מעשה של דמות מסויימת עמה הם מזדהים ביותר.

"פינת הדילמה"

הזמנת המשתתפים להעלות דילמה שהסרט עורר בהם תוך הצגת שני הקולות שעלו אצלם בעקבות הדילמה.

שלב שלישי -

ניתוח הטקסט הקולנועי

על מנת לערוך דיון מעמיק ופורה, חשוב לעסוק בניתוח הטקסט וההקשרים שלו.

בנספחים תוכלו למצוא שלושה דגמים אפשריים לניתוח טקסט קולנועי, וכן נקודות להתייחסות בניתוח השפה האור-קולית.

שלב רביעי

הכרות מעמיקה עם זכויות האדם במסמכים שונים

בשלב זה אפשר לחלק את המשתתפים לקבוצות, ובפני כל קבוצה להציג מסמך שונה העוסק בזכויות האדם. (בגילאי היסודי, אפשר לתת קטעי מסמכים או את האמנה המקוצרת). כל קבוצה:

תבחן את הזכויות שמומשו / נפגעו במהלך הסרט, בעולם המבוגרים והילדים כאחד.

תחדד את הדילמות שעולות לאורך כל הסרט.

תציע מגוון אפשרויות להתמודדות עם הדילמות.

חומרים רבים ומגוונים בנושא, נמצאים בערכה שנשלחה אליכם בשנה שחלפה "יום זכויות האדם – חומרי למידה בסביבות מגוונות".

שלב חמישי -

ניהול שיח סביב מימוש/פגיעה בזכויות האדם

בשלב זה, יתבסס הדיון על הזכויות כפי שבאו לידי ביטוי במסמכים שנידונו בשלב השלישי. כשיושם דגש על ההשוואה בין הכתוב בחוק לבין המעשים בפועל.

להלן מספר הצעות לפתיחת השיח סביב מימוש או פגיעה בזכויות האדם כפי שבאים לידי ביטוי בסרט בו צפיתם:

"מאחורי הקלעים"

הזמנת המשתתפים לנסות ולתאר באופנים שונים את מה שהתרחש מאחורי הקלעים בעת יצירת הסרט סביב מימוש או פגיעה בזכויות האדם: מבחינת הבימוי, התסריט, הדמויות המשחקות, המוסיקה, התפאורה ועוד.. אפשר להתייחס למחשבות, לרגשות, למשחק, למניעים, להחלטות, לדינמיקה בין השותפים להפקת הסרט ועוד...

"נוקטים עמדה"

הזמנת המשתתפים לבחון את הדרך בה נקטו הדמויות השונות בסרטים, כדי לממש או לפגוע בזכויות האדם ולהציע דרכים נוספות / חלופיות למימוש הזכויות.

"כתיבה / המחזה / צילום של סוף חדש לסרט – סוף השומר על זכויות האדם"

- הזמנת המשתתפים לכתוב / להמחז / לצלם סוף חדש לסרט בו שומרים על זכויות האדם.
- אפשר לצייד את התלמידים במצלמות וידיאו כדי שיתנסו בהפקת סוף אחר לסרט (יחפשו מוסיקה מתאימה, יכתבו תסריט קצר, ימחזו, יעבדו על שפת הגוף כמשדרת מסרים גלויים וסמויים, ישוחחו על עבודת הצוות...)

"לוקחים אחריות ופועלים לשמירת הזכויות"

- הפסיקו את הסרט במקום בו קיימת דילמה, או במקום בו המבוגרים או הילדים לא לקחו אחריות על שמירת ומימוש זכויות האדם.
- חברו המשך אחר, המממש את הזכות.

שלב שישי -

מהלכה למעשה

- סיעור מוחין סביב, כיוונים מעשיים לשמירה על זכויות האדם וכן:
- איך אנחנו כצוות יכולים לצמצם את הפער בין רמת ההצהרות, וידיעת זכויות האדם לבין קיומם הלכה למעשה?

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

המשרד אתר כתובת/ <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- איך אפשר לשכנע את הדמויות לקבל עזרה, סיוע?
- איך ניתן ליידע את תלמידי ביה"ס לגורמים העשויים לסייע להם בשעת הצורך?
- איך ניתן לעזור לדמויות אחרות, בביה"ס, בכתה ולקבוצות שונות בחברה באופן שזכויותיהם ימומשו?
- האם שמעתי? ראיתי? על אירוע בו הופרו זכויות הילדים (בכתה, בשכונה...)? כיצד אפשר לסייע להם? למי אפשר לפנות?

נקודות לדיון ולחשיבה בכל המהלך:

- היכן לדעתכם בא לדי ביטוי מקומו/תפקידו של המבוגר בסרט?
- האם הוא פעל נכון/לא נכון מנקודת מבטם של הצעירים?
- האם הוא פעל לשביעות רצונכם? כיצד הייתם אתם כמורים מצפים ממנו לפעול?
- מה תפקידו של מורה/הורה/מבוגר בשמירת כבודו של התלמיד/הילד/הצעיר מנקודת המבט החברתית/ אישית (דוגמה אישית)?
- האם יש לנו כמבוגרים הזכות/האחריות לעסוק בנושא?
- מה תפקידנו כמחנכים לעיסוק בנושא בכיתה?
- מה מקומה של אמנה כיתתית / בי"ס המושתת על הצהרת זכויות הילדים?

יחידה ב' - כיוונים והצעות לפעילות עם תלמידים

לפניכם קובץ הפעלות המורכב ממגוון ושלבי פעילות שונים המתייחסים לכל אחד מהסרטים. חלקם מתאימים לעיסוק גם בהקשר לסרטים האחרים בקלטות "סינמה כבוד 1, 2" ניתן לעשות שימוש מודולרי בהתאם להחלטת המורה בכל אחד מהפעלות שמוצעות להלן.

הצעה 1 – בעקבות צפיה בסרט "הפתק"

הסרט מופיע בקלטת מספר: 1

הפיקו: ילדי כתה ו' מבי"ס "מעלה הזיתים" פתח תקוה

תסריט: מלי שרון

בימוי: מעיין עובדיה וגני מועלם

תקציר הסרט: הוריה של שיר עסוקים במריבות בינם לבין עצמם מכדי לספר לה שהם מתגרשים, עד שהיא מגלה בוקר אחד שאביה עומד לעזוב את הבית. היא כותבת בשיעור פתק אישי וסודי לחברתה. המורה תופסת את הפתק ומתעקשת ששיר תקרא את הפתק בפני הכיתה.

הסרט כנקודת מוצא לטיפול בהיבטים הבאים:

- הזכות לפרטיות כחלק מזכויות הפרט.
- חשיבותה של צנעת הפרט.
- זכויות האדם הבאות לידי ביטוי בחיי בית הספר.
- הפערים בין ידיעת זכויות האדם והבנתן לבין יישומן בפועל.
- החשיבות בשמירה על חוק זכויות האדם ללא תלות בהתנהגות הפרט.

מטרות הפעילות:

- הפנמת חשיבות שמירת הזכות לפרטיות, צנעת הפרט והזכות להבעה עצמית.
- חידוד חשיבות צמצום הפער הקיים בין ההכרה בזכות לפרטיות לבין יישומה בפועל.
- הבניית דפוסי התנהגות המכבדים זכויות אדם, תוך ליבון הקושי ביישומם.
- חיזוק יכולת הפרט לעמוד על זכויותיו במצבים שונים.

מהלך הפעילות:

במליאה:

- המשתתפים יצפו בסרט במלואו
- איורור רגשות: מה ראיתי? מה שמעתי? מה הרגשתי?
אפשר למקד את השאלות סביב
* התמונה המרגשת ביותר בסרט.
* הרגע העצוב / השמח / הכואב / וכו' ביותר בסרט.

- המנחה יאפשר למשתתפים לבחור את אחד הכרטיסים שלהלן, ולהציג דרכו מחשבה, הרגשה, הרהור, תחושה, שאלה... שעלו בהם תוך כדי צפייה בסרט.



- המנחה ידגיש את "הקול האישי" של כל צופה וצופה.
- ניתוח הסרט על פי אחד הדגמים (ראה נספחים 1, 2, 3)

נקודות להתייחסות בניתוח השפה החזותית

- שיר מתעוררת לקול הצעקות של הוריה. היא הולכת לסלון ושם משחקת עם "כדור שלג" בצבע כחול. מדוע לדעתכם הוכנס קטע זה? מה מסמל כדור השלג עבור שיר?
- יש צילום תקריב (close up) על המזוודה שליד דלת הכניסה: כך לומדת שיר שאביה עומד לעזוב את הבית. מה זה עושה לה?
- צילום המשפחה העוברת ברחוב: האב, האם והילד הולכים מחובקים (משפחה מלוכדת) והם דוחפים את שיר מן המדרכה. מה מרגישה שיר בראותם מחובקים? מדוע הכניס הבמאי את המפגש עם המשפחה הזאת?
- המצלמה מתעכבת על רגליה של שיר בדרכה לבית הספר. מה קצב הליכתה? מה הוא אומר לנו לגבי מצב רוחה?
- מדוע מתעכבת המצלמה על כותרת השיעור הכתובה על הלוח: "הזכות לכבוד והחובה לכבד"? מה מסמל המבט של שיר בסוף הסרט?

נקודות להתייחסות בניתוח השפה הקולית

- לאורך כל הסרט מלווה את שיר מוסיקת רקע מהורהרת. התפקיד של מוסיקת רקע בסרטים היא לתאר את הרבדים הפנימיים של התמונה

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

המשרד אתר כתובת: <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

- ולחזק את המסר שלה. בסרט "הפתק" תפקידה היא לתרגם בשפת הצלילים את מצב רוחה הקודר של שיר .
- השוו בין הכותרת שעל הלוח וקבלת הפנים של המורה המתבטאת בשפת הגוף שלה, בדבריה ובקולה. האם יש כאן סטירה? אם כן, מהי?
- אין אנו שומעים את הדו-שיח בין היועצת למורה. מדוע? כיצד משתנה קולה של המורה בשיחתה עם שיר בסוף הסרט? מדוע?

בקבוצות:

- כל קבוצה תקבל כרטיס משימה + קטעי מסמכים העוסקים בזכויות האדם.

כרטיס משימה קבוצתי

- מנו את האירועים המשמעותיים ביותר עבורכם בסרט.
- קראו את קטעי המסמכים המצורפים ודונו במשמעותם.
- התייחסו לנקודות הבאות לגבי כל אחד מן האירועים שמתם:
- האם האירוע מתאר מימוש / פגיעה של כבוד האדם?
 - אילו זכויות מומשו / הופרו באירוע המתואר?
 - אילו התנהגויות הובילו למימוש / פגיעה בזכויות האדם?
 - הציעו דרכי פעולה אחרות שהיו עשויות לממש את הזכויות שנפגעו?

מתוך: ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

סעיף א

כל בני אדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה.

סעיף ג

כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי.

סעיף ה

לא יהיה אדם נתון לעינויים, ולא ליחס או לעונש אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים.

סעיף יב

לא יהא אדם נתון להתערבות שרירותית בחייו הפרטיים, במשפחתו, במעונו, בחליפת מכתבים שלו ולא לפגיעה בכבודו או בשמו הטוב.
כל אדם זכאי להגנת החוק בפני התערבות או פגיעה באלה.

סעיף כו

1. כל אדם זכאי לחינוך. החינוך יינתן חינם, לפחות בשלבים הראשונים והיסודיים. החינוך בשלב הראשון הוא חובה. החינוך הטכני והמקצועי יהיה מצוי לכול, והחינוך הגבוה יהיה פתוח לכול במידה שווה ועל יסוד הכישרון.
2. החינוך יכוון לפיתוחה המלא של האישיות ולטיפוח יחס כבוד לזכויות האדם ולחירויות הייסודיות; החינוך יטפח הבנה, סובלנות וידידות בין כל העמים והקיבויים הדתיים והגזעיים, ויסייע למאמץ של האומות המאוחדות לקיים את השלום.
3. להורים זכות בכורה לבחור את דרך החינוך לילדיהם.

מתוך: האמנה הבין לאומית לזכויות הילד

סעיף 12 – דעתו של הילד

לילד הזכות להביע דעתו ויובטח כי דעתו תישקל בכל פעולה המשפיעה עליו.

סעיף 13 – חופש הביטוי והמידע

לילד הזכות לבקש, לקבל ולמסור מידע בצורות שונות, כולל אומנות דפוס וכתב, ובלבד שלא יפגע בזכויותיהם של אחרים

סעיף 16 – שמירת הפרטיות, כבוד ושם טוב

אין לכפות על הילד התערבות בפרטיות, משפחה, בית או תכתובת

סעיף 18 – אחריות ההורים

יש לשני ההורים אחריות משותפת לגדל את הילד ויש לסייע להם בזאת.

מתוך חרם דרבינו גרשום

חרם דרבינו גרשום אוסר על פתיחת וקריאת מכתבים זרים ללא רשות.

רבי חיים פלאג'י בספרו שו"ת חקקי לב (חלק יורה דעה, סימן מ"ט) מסביר כי איסור זה מן התורה שכן, הפותח וקורא מכתב של חברו ללא ידיעתו הוא כגונב את "מצפוני ומסתרי לבו" והדבר כלול באיסור של גונב דעת הבריות.

רבי יעקב חאגיז בספרו שו"ת הלכות קטנות (חלק א' סימן רע"ו) כותב: "אסור לפתוח איגרת חברו משום שיש איסור לבקש ולחפש מסתרותיו של חברו ומה ההבדל בין "לא תלך רכיל" לאחרים, או לעצמו". היינו, כפי שיש איסור למסור רכילות לאחר, כך יש איסור למסור רכילות לעצמו ע"י קריאת מכתב של אחר.

רבי חיים שבתאי בספרו שו"ת מהרח"ש (חלק ג' סימן מ"ז) כותב שאיסור פתיחת וקריאת מכתב זר הוא כשואל שלא מדעת – היינו, משתמש בחפץ של אחר ללא רשותו – ונחשב כגזלן.

במליאה:

* נציג מכל קבוצה יציג אירוע אחד מתוך אוסף האירועים שדנו בהם, בדגש על הנקודות הבאות:

- הזכויות שמומשו / הופרו באירוע המתואר.
- ההתנהגויות שהובילו למימוש / פגיעה בזכויות האדם באירוע הנבחר.
- ההתנהגויות שהיו עשויות לממש את הזכויות שנפגעו במהלך האירוע.

* המנחה יעודד דיון העוסק בסוגיות הבאות:

- לאיזו זכות שמומשה / נפגעה, התייחסו פחות מהאחרות? מדוע?
איך נוכל להגביר את העירנות המתבקשת לשמירה עליהן גם כשאין פוגעות או נוגעות בנו אישית?

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

המשרד אתר כתובת <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- האם יש להבחין בין מימוש / פגיעה בזכויות ע"י מבוגרים / ילדים? מדוע
- מה החשיבות בקיום הזכויות לפרט עצמו? לקבוצה? לחברה בכלל?
- על מי מוטלת האחריות למימוש זכויות האדם: שלי ושל האחרים?
- כיצד אני יכול להשפיע על מימושו של זכויות אלו?
- במה ייחודיותו של חרם דרבנו גרשום, מה היה קורה לו הוא היה מתקיים בימינו?
- באלו מקרים עלולה להתעורר דילמה סביב הסוגיה, האם אנו יכולים/צריכים לספר סוד...?

המלצות ליישום הנושא הלכה למעשה::

בביה"ס

- * המשתתפים יבחרו 2-3 זכויות, שבהן היו רוצים לטפל במהלך השנה. (באמצעות כרטיסים אישיים, הצבעה, דיון פתוח או כל דרך אחרת).
- * הקבוצה תגדיר מספר כללים למימוש הזכויות שנבחרו.
- * הקבוצה תגדיר דרכים שיסייעו לשמירה על מימוש הזכויות הלכה למעשה. (דיווח שוטף, פינה מיוחדת, דיון ברשת, הזמנת הקהילה לנהל פורום בנושא...)

כך לדוגמא כתה שתבחר לטפל בזכות לפרטיות, תגדיר לעצמה כללים כמו:

אין לגעת ברכוש הפרט ללא רשותו / אין לחייב את הפרט להראות דברים אישיים שכתב לעצמו או לאחרים (כמהלך לבניית אמנה כיתתית).
המשתתפים יגדירו מראש, כיצד ניתן יהיה לסייע לשמור על מימוש הזכות, איך, מתי והיכן הופכים את הנושא לחלק מחיי הקבוצה, למי פונים כשחשים שהזכות נפגעה, מתי פונים, כיצד? מה קורה למי שפגע בזכות, ועוד...

במעגלים הנוספים

1. אתרו בעיתונות כתבות המעידות על הפרת זכויות הילדים.
2. רשמו אילו זכויות הופרו לדעתכם?
3. כתבו מכתב לגורמים שהפרו את זכויות הילדים, והסבירו את טענותיכם.
4. דאגו לערוך מעקב אחרי התשובות שתקבלו, בדקו אם קויימו הזכויות באותם מקרים.

במידה והעוול תוקן-שלחו מכתב משבח, במידה והעוול ממשיך, שלחו מכתב נוסף.

נושאים נוספים להרחבה בעקבות הצפייה בסרט:

הסרט ככלי חינוכי מזמן עיסוק במגוון נושאים נוספים, מצאנו לנכון להפנות את תשומת הלב לכמה מהם בהקשר לנושא בו אנו עוסקים.

יחסי מורה-תלמיד □

- מקומם של : המורה
המנהלת / היועצת / הרכזת
ממלאי תפקידים נוספים בביה"ס
- התפקיד שמילאו עבור הילדה ביום-יום, בשעת מצוקה
- התנהגויות שבאו לידי ביטוי בסיטואציה: השפלה, איחורים, העברת פתק בשיעור, שיחה אישית...
- "יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך" – המורה חייב להשתדל בכבוד תלמידו, כבוד התלמיד הוא בעקיפין גם כבוד למורהו.

הגורמים האחראיים לסייע לתלמידים בשעת מצוקה □

- מי אחראי לשים לב שתלמיד/ה זקוק לעזרה? מה כוללת האחריות?
- במה יכולים לסייע חברים, מורים, הנהלה והיועצת בבית הספר בקיום זכויות האדם בחיי ביה"ס ובסיוע לאחר בשעת מצוקה.
- מה היתרונות והחסרונות של פנייה לגורמים מסייעים בתוך ביה"ס לבין גורמים מחוץ לביה"ס כמו הקו פתוח, אדם שסומכים עליו. מתי ואיך ניתן להיעזר בהם?

הזכות לטעות והדרכים להתמודדות □

- התייחסות לדברי המורה " גם מבוגרים טועים לפעמים..."
- בחינת הדרך בה בחרה המורה להתמודד עם הטעות
- הצעת מגוון דרכים להתמודדות עם טעויות במעגלי החיים שלנו, כלפי עצמי וכלפי האחר

משמעותה של חברות □

- מקומה של החברה הטובה (כשותפה לסוד האישי/משפחתי)
- הלשנה אודות מקור הפתק (אף לא אחד העז לעצור את המהלך...)
- זלזול והשפלת חבר בשעת מצוקה (לאחר היוודע תוכן הפתק)
- משמעותה של נגיעת יד (כמהלך תומך ע"י חברה בכניסה לכתה)

זכותו של האחד היא החובה של השני □

- ספרו על אירועים בהם מתקיים כלל זה
- בחיי בית הספר
- בבית
- בתנועה

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- בשכונה

הצעה 2 – בעקבות צפיה בסרט "סודו של ניר"

הסרט מופיע בקלטת מספר: 1

הפיקו: ילדי כיתה ו-2 מבי"ס "נופים" במגדל העמק

תסריט: ולדיק סנדלר, גלעד תמרי, הגר כהן

בימוי: לירן כוגן

תקציר הסרט: מתן, חברו הטוב של ניר חושד כי אביו מכה אותו, הוא פונה לניר ומעודד אותו לספר לו את סודו, תוך הבטחה שהדבר יישמר בסוד. אולם לאחר שהחשדות התאמתו, מתלבט מתן מה לעשות עם העניין, הוא פונה למורה ומספר לה.

הסרט כנקודת מוצא לטיפול בהיבטים הבאים:

- הזכות לקבל הגנה מלאה מפני התעללות גופנית ונפשית.
- הזכות לפרטיות ולשמירה על סודיות.
- הפרת אמון הפרט למול שיתוף האחרים במידע על מנת לסייע לו.
- הזכות של היחיד שלא יתערבו שרירותית בחייו הפרטיים, במשפחתו ובמעונו.
- הדילמות שבין ידיעת הזכויות והבנתן לבין יישומן בפועל.

מטרות הפעילות:

- פיתוח המודעות לנושא זכויות האדם תוך חידוד הרגישות להפרת הזכויות.
- טיפוח ההכרה באחריות הפרט לסייע לזולת במימוש זכויותיו.
- הכרת הגורמים ובעלי התפקידים העשויים לסייע במצבי מצוקה.
- פיתוח היכולת להתמודד עם זכויות מתנגשות.
- טיפוח כשירות חברתית היכולה לסייע בהתמודדות עם מצבים שיש בהם הפרת זכויות.

מהלך הפעילות:

במליאה

- צפייה בסרט במלואו
- איורור רגשות: מה ראיתי? מה שמעתי? מה הרגשתי?
אפשר למקד את השאלות סביב
* התמונה המרגשת ביותר בסרט.
* הרגע העצוב / השמח / הכואב / וכו' ביותר בסרט.

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

המשרד אתר כתובת/ <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

□ ניתוח הסרט על פי אחד הדגמים (ראה נספח 1, 2, 3)

נקודות להתייחסות בניתוח השפה החזותית

- בתמונה הראשונה מראים את ניר בשיעור לא מרוכז. מה מרמז לנו הבמאי כבר בתחילת הסרט?
- ליד הברזיה המצלמה מתקרבת בצילום תקריב (close up) לזרוע של ניר. מדוע?
- הופעתו של האב במגרש המשחקים מעוררת בנו תחושה לא נעימה. האב אינו מדבר כלל. כיצד הוא מעביר אלינו את מסר האי נוחות?
- כאשר ניר מסתכל אל אביו במגרש המשחקים, הוא מצולם מזווית עקומה. משתמשים בזווית זו כאשר רוצים לעורר אצל הצופים תחושה שמשהו לא תקין, משהו לא בסדר במציאות המצולמת. למה התכוון כאן הבמאי?
- בחדר המורים, על מנת לעודד את מתן (חברו של ניר) לספר המורה משתמשת בשפת גופה. מה היא עושה?

נקודות להתייחסות בניתוח השפה הקולית

- לאורך הסרט מופיעות רק שני סוגים של מוסיקת רקע. אחת מלווה את ניר ואחת מלווה את מתן:
- המוסיקה שמלווה את ניר מופיע בסוף הסרט ומלווה אותו עד לביתו של
- מתן. יש בה עצב, כעס, ואי שקט והיא מבטאת את מצב רוחו של ניר.
- המוסיקה של מתן מופיע כאשר הוא מתלבט עם עצמו, כיצד לפתור את
- הדילמה הקשה שעומדת לפניו. המוסיקה היא עצובה ומתפתלת, כמו
- ההתלבטויות של מתן.

בקבוצות

- מה הסוד של ניר? מדוע זה נחשב סוד?
- אילו סימנים בסרט (קולות, תמונות...) מרמזים על הסוד?
- אתרו את הדמויות המרכזיות.
- הציגו את הקשיים / הבעיות עמם מתמודדת כל אחת מן הדמויות.
- הציגו מספר שאלות שהסרט עורר בכם ובחרו בשאלה המרכזית.
- האם "פגשתם בניר" בשכונה שלכם? איך אפשר לעזור לו?

במליאה

- דיווח אודות הדמויות המרכזיות בסרט, הקשיים והבעיות עמם התמודדו

□ הצגת השאלה המרכזית שהסרט עורר בכל קבוצה.

בקבוצות

□ כל קבוצה תקבל כרטיס משימה + מסמכים העוסקים בזכויות האדם

כרטיס משימה קבוצתי

- בחרו באחת השאלות המרכזיות שהסרט עורר בקבוצות השונות
- קראו את קטעי המסמכים המצורפים ודונו במשמעותם.
- התייחסו לנקודות הבאות לגבי השאלה שבחרתם:
 - מה הקשר בין השאלה שבחרתם למימוש / פגיעה בכבוד האדם?
 - לאילו זכויות מתייחסת השאלה שהצגתם?
 - מה מהזכויות הללו מומשו / הופרו?
 - אילו התנהגויות הקשורות לשאלה שהצגתם, מובילות למימוש / פגיעה בזכויות האדם?
 - הציעו דרכים שונות להתמודדות עם הפרת הזכויות?
- דונו בדילמה : צנעת הפרט למול חובת הדיווח.
הציגו את הדילמה והמתח בין החובה לשמור סודו של חבר לבין הצורך לספר לגורמים שעשויים לסייע.

מתוך: הצהרת זכויות הילד בישראל

- זכותו של כל ילד לקבל הזדמנות ואפשרות **לגדול ולהתפתח** גופנית, מוסרית, רוחנית, נפשית רגשית, שכלית וחברתית בצורה בריאה ותקינה ובתנאים של חרות וכבוד.
1. זכותו של כל ילד **לגדול בבית הוריו** ולקבל שם הזנה, חינוך, הגנה, אהבה והבנה...
6. זכותו של כל ילד **לקבל הגנה מלאה ויעילה** מפני כל צורה של הזנחה, ניצול, התעללות, התאכזרות או השפלה – גופנית ונפשית – בבית הוריו או מחוצה לו.

מתוך: חוק יסוד כבוד האדם וחירותו

- 2 שמירה על החיים, הגוף והכבוד**
אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם.
- 4 הגנה על החיים, הגוף והכבוד**
כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו.
- 5 חירות אישית**
אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת.
- 7 פרטיות וצנעת הפרט**
א. כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו.
ב. אין נכנסים לרשות היחיד של אדם ללא הסכמו.
ג. אין פוגעים בסוד שיחו של אדם, בכתביו או ברשומותיו.

מתוך המקורות

"אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם"
* הדברה הפותחת את סדרת הדברות שבין אדם לחברו בעשרת הדברות היא הדברה "לא תרצח" מכך ניתן ללמוד על חשיבות ציווי זה בעולה של היהדות.
* חז"ל במסכת סנהדרין (דף נ"ח, ב') "כל המגביה ידו על חברו – להכותו... נקרא רשע"
* וספר החינוך במצוה תקצ"ה מבהיר כי יש להזהר מהכות כל איש ישראל.

"חובה להציל ולעזור לאחר"

* בויקרא י"ט, י"ז נאמר: "לא תעמוד על דם רעך, אני ה'"
* רשב"ם (שם) - לא תעמוד מנגד, כאשר חברך בסכנה אלא... הצילו
* רמב"ם (הלכות רוצח ושמירת נפש י"ד, ט"ז):
"כל היכול להציל ולא הציל עובר על "לא תעמוד על דם רעך... " ואף על פי שאין לוקין על לאו זה מפני שאין בו מעשה, חמור הוא שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד כל העולם כולו".

במליאה:

* נציג מכל קבוצה וידווח אודות:

- הזכויות שמומשו / הופרו.
- ההתנהגויות שהובילו למימוש / פגיעה בזכויות האדם באירוע הנבחר?
- ההתנהגויות שהיו עשויות לממש את הזכויות שנפגעו במהלך האירוע?

* המנחה יעודד דיון העוסק בסוגיות הבאות:

- מה מהזכויות שמומשו/הופרו, קשורה ישירות גם אלינו כפרטים וכקבוצה?
- האם יש להבחין בין מימוש / פגיעה בזכויות ע"י מבוגרים / ילדים? מדוע?
- על מי מוטלת האחריות למימוש הזכויות שהוצגו?
- כיצד אני יכול להשפיע על מימושן של זכויות אלו?

המלצות ליישום הנושא הלכה למעשה: בהקשר של אלימות נגד ילדים::

הכינו פינה בנושא שמירת זכויות הפרט, בה תוכלו להציג:

□ כרזות וסימאות בנושא

□ מודעות, קטעי עיתונות

□ דילמות שעולות כתוצאה מאירועים שונים

□ תמונות, סיפורים אישיים... וכו'

זכרו: חשוב שהחומרים בפינה יבטאו את חובתנו לממש את זכויות האדם
יעודדו תלמידים נוספים לעסוק בנושא.

חשבו: מה אתם לוקחים על עצמכם, כל אחד באופן אישי, והקבוצה כקבוצה
לעשות למען מימוש הנושא.

נושאים נוספים להרחבה בעקבות הצפייה בסרט:

הסרט ככלי חינוכי מזמן עיסוק במגוון נושאים נוספים, מצאנו לנכון להפנות
את תשומת הלב לכמה מהם בהקשר לנושא בו אנו עוסקים.

□ תפקידו של החוק

- החוק מחייב כל אדם מבוגר לדווח על מעשה התעללות בילדים
- מדוע היה צורך בחוק – כאשר יש הצהרה על זכויות האדם?
- האם לדעתם טוב שחוקקו את החוק?
- את מי מחייב החוק?
- האם החוק חל גם עליכם כילדים?
- האם לדעתכם החוק צריך לחול גם על ילדים? מדוע?

□ חברות

- דיון: חבר טוב מהו?
- בניית פרופיל לחבר טוב, תוך שימוש במקורות ספרותיים, בטקסטים מהחיים, בסיפורי אירוע, או בסרטים.
- בימת דיון מנקודות מבט של הדמויות השונות: בעל הסוד, הנוגעים בדבר, שומע הסוד, שוטר, איש חינוך, הורה, יועצת.

□ יחסי הורים מורים:

- דיון סביב הקשר הקיים בין הורים למורים סביב יידוע, שיתוף...

□ דרכים שונות להבעת תחושות ורגשות:

- איך הרגיש ניר כשראה את אביו? כיצד יודעים זאת?
- איך הרגיש ניר כשאביו הכה אותו? כיצד יודעים זאת?

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- איך הרגיש מתן כשהילדה שאלה אותו בכיתה – ליד ניר לגבי מה שסיפר לה? כיצד יודעים?
- איך הרגיש ניר כשהמורה דיברה על אלימות במשפחה? כיצד ניתן היה לראות זאת?
- באילו צורות נוספות מביעים אנשים תחושות ורגשות כמו אלה שראינו בסרט? (פחד, ייאוש, מבוכה, כעס, אכפתיות. . .)

□ **הקו הפתוח:**

השירות שהקו נותן מיועד לתלמידים במערכת החינוך, מכל מגזרי האוכלוסייה. הפנייה נעשית ישירות ע"י התלמידים או בא כוחם. עיקר סמכויותיו:

1. טיפול בפנייה הנוגעת למצוקות או לתלונות התלמידים.
 2. פנייה ישירה לכל אדם במערכת החינוך, לשם קבלת מידע בע"פ ו/או בכתב, לשם הבהרה.
 3. "הקו" יבדוק ויעשה ככל שניתן לתיקון העוול, בשיתוף עם מנהל ביה"ס, הפיקוח והעוסקים בשלומם של הילדים.
- פעילות: ימים א-ה בשעות: 8-18 חיוג חינם: 1-800-222-300

הצעה 3 – בעקבות צפיה בסרט "אני אואב אותך"

הסרט מופיע בקלטת מספר: 2
הפיקו: תלמידי בי"ס הרצוג, חולון, בסיוע "ונדוג הפקות". מאור
תסריט: הילה עזרא, דולו גל אור, שירן גולן
בימוי: ויקטור לגזיאל

תקציר הסרט: מאור ילד עם בעיות של קשב ודיסלקציה, מתקשה בלימודים. הוריו אינם מוכנים להבין את מצבו ומאור אינו מסוגל להתמודד לבדו עם בעיותיו. חברה לכתה ויועצת בית-הספר מחליטות לעזור למאור.

הסרט כנקודת מוצא לטיפול בהיבטים הבאים:

- הזכות להגשמה עצמית, להזדמנות שווה למיצוי היכולות והכשרונות.
- הזכות להשתלבות בחברה, לשוויון, ללא אפליה מכל סוג שהוא.
- הזכות לחיי משפחה-לקבלת אהבה והבנה.
- הזכות למניעת השפלה.

מטרות הפעילות:

- פיתוח המודעות לזכויות התלמידים להגשמה עצמית, להזדמנות שווה ולמיצוי היכולות והכשרון האישי של כל פרט בחברה.
- פיתוח היכולת להבין את קשייו של הילד ליקוי הלמידה.
- טיפוח היכולת להכיר בשונות ולקבלה.
- היכרות עם בעלי תפקידים בביה"ס, במשרד החינוך ומחוצה לו, היכולים לסייע בשעת צרה (קו פתוח, אל"י, עיר"ן...).

מהלך הפעילות:

המשתתפים יצפו בסרט במלואו

במליאה

- איורור רגשות: אלו רגשות / זכרונות / חוויות התעוררו בך במהלך ובעקבות הצפייה בסרט?
- ניתוח הסרט על פי אחד הדגמים (ראה נספח 1, 2, 3)

נקודות להתייחסות בניתוח השפה החזותית

מוטיב המים חוזר שלוש פעמים במהלך הסרט וכל פעם במשמעות

אחרת:

פעם ראשונה, כאשר מאור מתבקש בכתה לקרוא מתוך ספר, על מנת להמחיש לנו את תחושת האובדן שלו, משתמשים במטפורת המים. פעם שניה הוא חולם שבתוך הברכה אתו, נמצאת חברתו לכתה, שמושיטה לו יד וקוראת לו לבוא. רגע של תקווה, אך מיד היא נעלמת ומאור מחפש אותה, הוא שוב לבד, מפוחד ובודד. פעם שלישית בסוף הסרט, כאשר חבריו לכתה משבחים אותו על הציור היפה, אך מעירים לו שכתב "אוהב" בשגיאות, הוא צולל מרב בושה לתוך הברכה, עמוק, עמוק, רחוק מעיני החברים. עוד רחוקה הדרך עד שמאור יקבל ביטחון עצמי, אם בכלל.

נקודות להתייחסות בניתוח השפה הקולית

המוסיקה שמלווה את רוב הסרט מזכירה את רחש גלי הים, והיא מנסה לבטא את חוסר השקט של מאור, את הבדידות שלו וההזעקה לעזרה.

בקבוצות

- המשתתפים יתחלקו לקבוצות.
- כל קבוצה תאמץ דמות אחת מתוך הדמויות בסרט:
הילד, הילדה, האב, האם היועצת, חברתו, ילדי הכיתה ועוד
- כל קבוצה תדון בעמדתה ביחס לילד בנקודות הבאות:
 - מה היחס של הדמות למאור בסרט?
 - ממה נובע יחס זה?
 - האם יש למאור בעיה כל שהיא? מה לדעת הקבוצה הבעיה האמיתית של מאור?
 - האם ניתן לסייע לו בפתרון הבעיה, מנקודת מבטה של הדמות אותם אתם מיצגים?
- איזו זכות מזכויותיו הבסיסית של מאור נפגעת כתוצאה מהבעיה שעולה?

במליאה

המנחה יפגיש את נציגי הקבוצות לרב שיח שיעלה את הבעיה של מאור ודרכים לפתרונה מנקודת מבטם של כל המשתתפים ברב שיח.

נקודות לדיון:

- מהי היכולת של מאור הבאה לידי ביטוי בסרט? במה הוא מתבלט? במה הוא מתקשה?
- האם הדמויות האחרות שמו לב ליכולת זו? (מבוגרים וילדים) מי? מתי?
- מדוע לדעתכם לא הכירו בכישוריו הייחודיים של מאור?

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

המשרד אתר כתובת/ <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- לעיתים קל לנו יותר לראות את הליקויים באדם מאשר את יתרונותיו, מדוע? מה לדעתכם ניתן לעשות?
- מה דעתכם על האמרה: "אין ילד רע, יש ילד שרע לו".
- ההורים ובעיקר אמו חושבים שהוא "סתם עצלן" ודורשים ממנו להיות כמו אחיו – למה לדעתכם גורמת גישה זו?
- מדוע לדעתכם אין מאור משתף את הוריו בבעיה שלו?
- מי נחלץ לעזרתו של מאור? מדוע? מה הם מניעיו?
- מדוע לדעתכם החליט התסריטאי כי הילדה היא זו שתחלץ ראשונה לעזרתו של מאור? היכן מצב זה מעמיד את עולם המבוגרים?
- האם חשוב להתאמץ לגלות תכונות נוספות בזולת מעבר לגלוי לעין? מדוע?
- מי עשוי להרוויח מכך?
- מה לדעתכם היה קורה אם המורה הייתה מתייחסת לקשייו של מאור?
- מה דעתכם על הפתרון שנתנה היועצת – להוציא את מאור משיעור תנ"ך ולאפשר לו לצייר על קיר אולם הספורט, כל נושא שנראה לו – האם בכך היא ממששת באופן מלא והוגן את זכויותיו?
- האם לדעתכם, ביה"ס עזר למאור? מה לדעתכם צריך להיעשות הלאה...
- כיצד כל אחד מאתנו יכול להשפיע על שינוי זווית הראיה והתפיסה לגבי ילדים עם לקויות למידה?

בקבוצות:

1. בסרט מספר קטעים המרמזים על מונולוג או דיאלוג (שיחות פנימיות או בין אחד לשני) - בחרו את אחת הסיטואציות, דמיינו את השיח שיכול היה להתנהל והמחיצו אותו:
 - מאור צולל לתוך המים ותוך כדי כך מחליט לדבר עם עצמו. מה הוא אומר?
 - האב חושב לעצמו "אולי קשה למאור בבית הספר" ומחליט לשוחח עמו כדי להבין במה הוא מתקשה הציעו שיח אפשרי.
 - היועצת מזמינה את מאור לשיחה, כדי לחשוב ביחד איך אפשר לסייע לו – מה נאמר בשיחה הזו.
 - מאור מגיב לדבריו של חברו המתייחס לציור שצייר על קיר אולם הספורט.
2. התבוננו בטקסטים / מסמכים הנמצאים בערכה "זכויות האדם" שנשלחה אליכם בשנה שעברה, וציינו טקסטים, מסמכים המצביעים על מימוש או הפרת זכויותיו של הילד.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

3. אתרו טקסטים במדיה: עיתונים, ירחונים, טלוויזיה, אינטרנט וכו'... בדקו מדוע הופרו זכויות הילדים שם? מהם הדרכים שאתם הילדים יכולים לעשות כדי להשפיע על הדברים, כדי לסייע במימוש הזכויות שהופרו.
4. חברו סיום חדש לסרט, שבו יתואר יום בחייו של מאור בבית הספר, מבחינה לימודית וחברתית, בעקבות מימוש זכויותיו.
5. מה דעתכם על השם שנבחר לסרט? איזה שמות נוספים, אחרים הייתם יכולים להציע? מה הם מבטאים?

באופן אישי

1. מה לדעתכם המסר בסרט?
2. מה מסמל עבורכם, ברמה האישית המושג "התמודדות", ומה מסמל עבורכם המושג "בריחה"? כיצד הם באים לדעתכם לביטוי בסרט?
3. איך אתם יכולים להגביר את יכולתכם האישית להתמודד עם קשיים, ולצמצם את הצורך בבריחה? במי תוכלו להיעזר לצורך כך?

הצעות לפעילות סביב מוטיב המים

- השלמת המשפט: "מים בשבילי הם"
- באלו מצבים אנו רואים את מאור צולל במים?
- מדוע לדעתכם בחר הבמאי להשתמש בדימוי הזה בהקשרים אלו?
- בדיקת המוטיב דרך הצירים הבאים:
מים כמקור חיים - לעומת מים כמסמלים אובדן
מים כמים כמסמלים זרימה, התמודדות - לעומת מים כמאפשרים
בריחה

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

יחידה ג'

ספריה וירטואלית - להעשרה והעמקה בנושא זכויות האדם

כללי

<http://www.galim.org.il/frameteachers.html>

זכויות האדם, מושגים

<http://www.nif.org/acri/achebrew.html>

האגודה לזכויות האזרח

<http://www.lawdata.co.il/lawdata/default.asp>

מאגר מידע הכולל את כל החוקים והתקנות במדינת ישראל

<http://www.sanhedrin.co.il/>

כתב עת לחשיבה משפטית יוצרת

<http://www.court.gov.il/>

הרשות השופטת

<http://www.sanhedrin.co.il/>

כתב עת לחשיבה משפטית יוצרת

<http://www.ratio.co.il/Default.asp?S=195692&P=1>

חוק הגנת הפרטיות

<http://www.goop.co.il/zahi/>

הורים לילדים עם צרכים מיוחדים

http://www.autism.org.il/info_rights.html

העמותה לילדים בסיכון

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

<http://move.to/forumfilm>

פורום קולנוע ותקשורת לייעוץ נוסף על סרטים אלו ואחרים

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092
המשרד אתר כתובת/ <https://pop.education.gov.il/student-rights/>
E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

זכויות ילדים:

[/http://www.my-rights.org.il](http://www.my-rights.org.il)

יוניצ'ף ישראל

<http://forkids.netvision.net.il>

אזרחים למען ילדים

[/http://www.site-effect.co.il/shlom](http://www.site-effect.co.il/shlom)

המועצה לשלום הילד

<http://weizman.ramat-gan.k12.il/ChildRight/dix/dix.htm>

זכויות ילדים בעיני ילדים

<http://www.andjusticeforall.co.il/kidslaw.htm>

זכויות ילדים ונוער

<http://www.unicef.org/voy/meeting/rig/rigpics.html>

זכויות ילדים באיור, הסבר על תולדות הזכויות- יוניסף כלל עולמי

<http://www.andjusticeforall.co.il/kidslaw.htm>

עזרה משפטית-עצמית לכל הילדים, ייעוץ

<http://go.walla.co.il/humanrights/>

פסטיבל הקולנוע לזכויות ילדים

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

[ליקויי למידה](#)

<http://www.education.gov.il/shefi/heder.htm>

משרד החינוך מנסה לתת פתרונות וייעוץ לילדים ליקויי למידה

<http://www.mehalev.org.il/miraf/>

דפי הנחייה לשעות הפנאי-לילדים ביסודי ליקויי הלמידה

<http://www.haemek.yifat.k12.il/4/Nec1.htm>

מחשב מחברת – דרך אחרת להתמודדות עם לקויות

<http://www.dyslexia-il.co.il/>

קול קורא- נער דיסלקטי חושף את קשייו באתר שבנה

<http://web.msc.huji.ac.il/techedu/techedu/saar2.html>

מחקרים עדכניים בעברית על תלמידים ליקויי למידה

<http://www.iamdyslexic.com/>

ארה"ב- אתר הדיסלקטים

<http://www.dyslexiaonline.com/bookstor.html>

ספרים שיצאו לאור בעולם-תקצירי מחקרים

<http://www.dyslexiaonline.com/multimedia/index.html>

מחקרים חדשים ברשת – ספרים מוקראים

<http://www.babylon.com/>

תוכנת בבילון תרגום והקראת המילה או הביטוי באנגלית

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

יחידה ד' - נספחים

נספח מס' 1

דגם לעבודה עם סרט קצר

הוכן על ידי המנחות המחוזיות לתקשורת (תשס"א)

הערה: דגם זה משלב שלושה כלים לניתוח טקסט מדיה:
"הפרח" של הלגה קלר, כלי "שש השאלות" של קארי בזלגט ו"הפירמידה" של ד"ר רות
הרתאן.

שלב ראשון - אוורור רגשות:

מה ראיתי? מה שמעתי? מה הרגשתי?
אלו רגשות התעוררו בך במהלך ובעקבות הצפייה בסרט?
האם הסיפור עורר בך זכרון, חוויה, אירוע כלשהו? אם כן, מהו?
איזו תמונה רגשה אותך במיוחד?

שלב שני: ניתוח הסרט

העלילה - נתן להיעזר בניתוח זה בחמשת המ"מים:

מה:	מה מספרים לנו? מה הנושא?
	מה מספר לנו הפתיח? האם יש משהו ייחודי בפתיח?
	מהי נקודת המפנה וכיצד היא באה לידי ביטוי?
	מהי נקודת השיא וכיצד היא באה לידי ביטוי?
	כיצד מסתיים הסרט? מהו סוג הסיום?
	מהו אופי הקונפליקט?
מי:	מיהן הדמויות בסרט?
	מה תפקיד הדמויות הסרט?
	האם קיימות דמויות מרכזיות ומשניות? אם לא, מדוע?
	מהי מערכת היחסים בין הדמויות? כיצד היא מתפתחת במהלך הסרט?
מקום:	מה מקום העלילה?
	מהי משמעות בחירת המקום?
	האם יש מקום מוגדר? אם אין, מדוע?
מתי:	מתי מתרחשת העלילה?
	באיזה תקופה בהיסטוריה?
	האם יש זמן מוגדר? אם אין - מדוע?
מדוע:	מה גרם להשתלשלות העניינים?

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

האם היה ניתן למנוע זאת? כיצד? באיזו נקודה?

2. הדרכים לעיצוב המסר:

מה הקשר בין התוכן לצורה? כיצד זה בא לידי ביטוי בסרט?

א. ניתוח השפות שבעזרתם עיצבו את המסר

1. ניתוח השפה החזותית: שפת המצלמה: זוויות ומרחקי צילום/ שימוש בצבע/

שימוש באור וצל/ טכניקות עריכה/ שפת הגוף והבעות הפנים של השחקנים.

- האם נעשה שימוש בזוויות ומרחקי צילום? אילו? מה משמעותם?
- בחרו בצילום תקריב מיוחד בסרט. מה משמעותו?
- האם נעשה שימוש מיוחד בצבע? מהו הצבע ומה משמעותו?
- האם נעשה שימוש מיוחד באור וצל? אם כן, מה המשמעות?
- מה תרומתן של הכתוביות להבנת המסר?
- מהו מיקום הסרט ובאיזה סוג תפאורה משתמשים? מדוע?
- תנו דוגמא של הבעת פנים או תנועת גוף מיוחדת שמקדמת את העלילה או מביעה מצב רגשי מיוחד.

2. ניתוח השפה הקולית: דו-שיח (דיאלוגים?), מוסיקת רקע? פעלולי קול?

- אילו סוגי פסקול יש בסרט? מה משמעותם?
- האם יש שימוש בשיח בסרט (חד-שיח, דו-שיח, רב-שיח)? אם לא, מדוע?
- האם קיים שימוש במוסיקת רקע? מה היא מבטאת? כיצד היא תורמת למסר?
- האם קיים שימוש בפעלולי קול? מאיזה סוג? במה הם תורמים להעמקת המסר?

ב. ניתוח האמצעים הטכנולוגיים שבעזרתם עיצבו את המסר

אנימציה מצוירת? אנימציה דיגיטלית? שילוב של צילומים ואנימציה?

- באילו אמצעים טכנולוגיים נעשה הסרט?
- מדוע נבחרו דוקא אמצעים אלה?
- מה משמעותם ובמה הם תורמים להעמקת המסר?

ג. השתייכות הסרט לסוגה (ז'אנר) מסוימת:

- לאיזו סוגה משתייך הסרט?
- מהם המאפיינים של הסוגה?
- האם בסרט המסוים הזה ניתן למצוא את כל המאפיינים הללו?

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

המשרד אתר כתובת/ <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- האם הסרט משתייך לסוגה אחת בלבד או ליותר?
- מדוע נבחרה דווקא סוגה זו?

ד. מי המוען/המוענים של הסרט ומה הייתה מטרתו/ם בהפקתו?

לחנך/ לשעשע/ להביע עמדה/ להביא למודעות/ ללמד לקח/ להתריע/?/ להרתיע/?/ לגרום לשינוי עמדות/?/ אחר

3. הנמענים (קהלי היעד) של הסרט:

- למי מיועד הסרט?
- האם סרט זה רלוונטי לקהל יעד זה? אם כן, במה?
- במה תורם סרט זה לך, כבן אדם, בהתנהגות היומיומית שלך?
- מה חשיבות המסר שבסרט לחייך היומיומיים?
- במה תורם לך הסרט לשיפור התקשורת הבין-אישית שלך?

4. חלופות:

- אתה הבמאי ו/או התסריטאי:
- האם היית משנה משהו בסרט? כיצד היית משנה?
 - מה? לאיזו מטרה? באיזו נקודה?

5. דיון ערכי בעקבות הצפייה בסרט ונקיטת עמדה :

לאחר הצפייה וסיום הניתוח של התוכן והצורה של הסרט יש לערוך עם התלמידים דיון רפלקטיבי וערכי אודות המסרים של הסרט וייצוג המציאות בו.

6. המסרים שהועברו :

- מהו המסר הגלוי של הסרט? האם לסרט יש גם מסר סמוי? אם כן, מהו?
- האם לבמאי הסרט אמירה חברתית או אידיאולוגית? אם כן, מהי?
- האם לבמאי הסרט אמירה תרבותית? אסתטית, אומנותית? אם כן, מהי?

7. ייצוג המציאות בסרט

- האם יש שימוש בסטריאוטיפים בסרט? אם כן מדוע?

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- מהם סימני ההיכר שלפיהם זיהיתם אותם: סגנון לבוש ? צורת דיבור ? אחר
- מאיזו נקודת ראות מציג הבמאי את המציאות ?
- האם בסרט מוצגים נקודות ראייה שונות ? כיצד ?

8 . נקיטת עמדה (לעשות מעשה)

- במידה והסרט נגע בנושא, בעיה או דילמה רלוונטית לחיי התלמידים, יש לחשוב על דרכים לשפר, לתקן, להביא למודעות או למנוע שדברים מסוימים לא יחזרו ולשאל:
- ♦ מהי עמדתני לגבי מה שצפיתי ? זה הרגיז אותי ? הסכמתי עם זה ? זה העציב אותי
 - ♦
 - ♦ מה אני מוכן לעשות על מנת
 - תגובות באמצעות הפקת טכסטים של תקשורת המונים כגון:
כתיבת כרזות, הפקת בולים, יצירת קומיקס או קריקטורות...
 - תגובות לאמצעי המדיה השונים כגון:
כתיבה לעיתונים השונים ונקיטת עמדה, פנייה למוסדות המטפלים בנושא...

מה ראיתי? מה שמעתי? מה גרם לי להגיב?

מתוך ספרה של
הלגה קלר

1. מה ראיתי ושמעתי?

מה הרגשתי?

- התרשמות ראשונה
- היזכרות חלקית
- השערות אינטואיטיביות
- פירוש ספונטני

2. מה גרם לי להגיב?

- ניתוח טקסטים וזיהוי רכיבי השפה
- הבנת הקשר בין צורה לתוכן

- לימוד מושגים
- מקצועיים בסיסיים
- הקניית מודעות

5. מהן המסקנות?

- מודעות למשמעויות חברתיות ותרבותיות
- מודעות ליחסי גומלין בין ההל לאמצעים

3. כיצד מעבדים את

נתוני

ההתרשמות?

- היכרות עם התייחסות תיאורטית
- לאמצעי התקשורת
- התייחסות הבקורת

4. מהם המסרים שהועברו?

- מודעות לקיום מסר גלוי ומסר סמוי

- זיהוי היבטים אידיאולוגיים

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מעיבוד המסר

המשרד אתר כתובת/ [education.gov.il/student-rights/](http://www.education.gov.il/student-rights/)

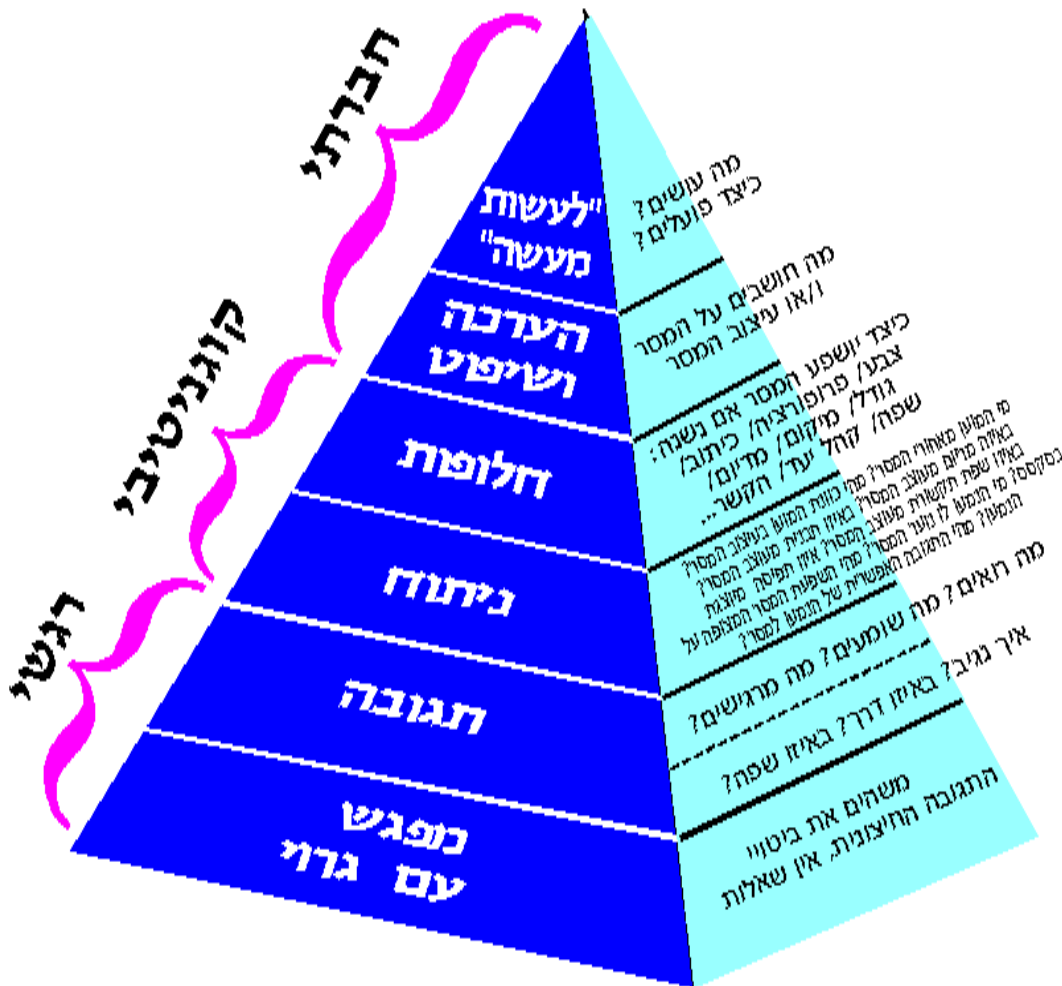
E-mail: tova.edu@gmail.com

ניספח מס' 3 ד"ר רות הרטאן - מחוז ת"א



פירמידת - למה (שאן)

כלי לטיפוח יחסי גומלין
בין לומד לטקסט מדיה



משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד